

Sygn. akt X Ca 11/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy X Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mirela Tocha - Plata (spr.)
Sędziowie:	SO Anna Staśkiewicz - Bortkiewicz SO Iwona Pydych
Protokolant:	st. sekr. sąd. Małgorzata Sztuczyńska

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2014 r. w Bydgoszczy

na rozprawie sprawy

z powództwa H. B.

przeciwko M. O.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji wniesionych przez strony

od wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 1 września 2013 roku, sygnatura akt V RC 925/12

1. Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i 3 w ten tylko sposób, że w miejsce kwoty 300zł. zasądza kwotę 400zł. i oddala powództwo w pozostałej części,
2. Oddala apelację powódki w pozostałej części,
3. Oddala apelację pozwanego w całości,
4. Zasądza ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na rzecz adwokata K. J. – Kancelaria Adwokacka w B. – kwotę 369zł. wraz z podatkiem VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu za II instancję,
5. Zasądza ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na rzecz adwokata T. U. – Kancelaria Adwokacka w B. – kwotę 1107zł. wraz z podatkiem VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu za I i II instancję,

Sygn. akt X Ca 11/14

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 16 października 2012 roku przedstawicielka ustawowa powódki H. A. B. wniosła w jej imieniu o podwyższenie od pozwanego M. O. alimentów z kwoty 200 zł. miesięcznie do kwoty 400 zł. miesięcznie oraz o zwolnienie jej od kosztów sądowych.

Na rozprawie w dniu 19 grudnia 2012 r. matka powódki zmodyfikowała powództwo do kwoty 500 zł. miesięcznie (k.36).

Sąd w dniu 28 lutego 2013 r. wydał wyrok zaoczny, w którym podwyższył od pozwanego alimenty na rzecz H. B. z kwoty 200 zł. miesięcznie do kwoty 500 zł. miesięcznie, płatnej do dnia 10-ego każdego miesiąca, poczynając od dnia 16 października 2012r. (k.43).

W dniu 27 marca 2013 r. pozwany wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego (k. 47).

W dniu 1 lipca 2013 r. matka powódki wniosła o podwyższenie alimentów na rzecz H. B. do kwoty 650 zł. miesięcznie (k. 82-83).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości (k. 116).

Wyrokiem z dnia 2 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy uchylił wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 28 lutego 2013 r.(pkt 1 wyroku), podwyższył od pozwanego M. O. rentę alimentacyjną na rzecz powódki H. B. z kwoty 200 zł. miesięcznie, ustalonej ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Bydgoszczy dnia 27 listopada 2009 r., sygn.akt (...), do kwoty 300 zł. miesięcznie, płatnej z góry do dnia 10-tego każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności każdej z rat, do rąk powódki H. B., poczynając od dnia 16 października 2012 r. (pkt 2 wyroku), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3 wyroku) oraz wyrokowi w pkt 2 nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 4 orzeczenia). Sąd Rejonowy ustalił, iż ugodą zawartą w dniu 27 listopada 2009 r. M. O. zobowiązał się łożyć na rzecz H. B. rentę alimentacyjną w wysokości 200 zł. miesięcznie, do dnia 15 każdego miesiąca, poczynając od dnia 1 listopada 2009 r. Według ówczesnego stanu powódka była osobą upośledzoną i pozostawała pod opieką matki. Pozwany natomiast pracował jako motorniczy w P. i uzyskiwał wynagrodzenie w wysokości ok. 3.000 zł. Sąd Rejonowy ustalił także, iż obecnie powódka H. B. ma 26 lat i mieszka wraz z matką w 3 -pokojowym mieszkaniu. Nie posiada wyuczonego zawodu. Od sierpnia 2012 r. posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stopniu znacznym i ma znacznie ograniczoną możliwość samodzielnej egzystencji. Powódka oprócz alimentów otrzymuje również rentę socjalną w wysokości 597,23 zł. oraz zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 150 zł. Ustalono dalej, iż matka powódki - A. B. również nie pracuje. Pozwany M. O. ma obecnie 56 lat i poza powódką nie ma nikogo innego na utrzymaniu. Uzyskuje wynagrodzenie w wysokości ok. 3.000 zł brutto z nadgodzinami, tj. ok. 940 zł. - 1.280 zł. netto. Przechodząc do rozważań natury prawnej, Sąd Rejonowy wskazał, iż nie ulega żadnej wątpliwości, iż od czasu ustalenia poprzedniej wysokości renty alimentacyjnej na rzecz powódki w wysokości 200 zł. miesięcznie, minęły już prawie 3 lata i w tym okresie bez wątpienia nastąpiła zmiana usprawiedliwionych kosztów utrzymania powódki. Podkreślił, iż zakres potrzeb dziecka, które powinny być przez rodziców zaspokojone wyznacza treść art. 96 k.r.o., według którego rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie, odpowiednio do jego uzdolnień, do pracy. Dalej Sąd I Instancji wskazał, iż w okresie ostatnich trzech lat nastąpił ilościowy wzrost kosztów usprawiedliwionego utrzymania powódki. Powódka jest upośledzona umysłowo w stopniu umiarkowanym. Od sierpnia 2012 r. posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stopniu znacznym i ma znacznie ograniczoną możliwość samodzielnej egzystencji. H. B. nie posiada wyuczonego zawodu. Posiada orzeczenie o okresowej całkowitej niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu w tej sytuacji bezspornym jest, iż powódka nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Przechodząc do oceny możliwości zarobkowych pozwanego Sąd meriti wskazał, iż pozwany M. O. uzyskuje wynagrodzenie w wysokości ok. 3.000 zł. brutto nadgodzinami, tj. ok. 940 zł. -1.280 zł. netto. W związku z powyższym Sąd zważył, że jego możliwości majątkowe i zarobkowe pozwalają mu łożyć na utrzymanie córki alimenty w wysokości jedynie 300 zł. miesięcznie. Podkreślił przy tym, iż kwota 300 zł. nie jest kwotą wystarczającą na pokrycie wszelkich potrzeb powódki,

jednak przy braku większych możliwości po stronie pozwanego, w pozostałym zakresie powódka mogłaby dochodzić alimentów od dalszych krewnych. Zdaniem Sądu również stan zdrowia i wiek powódki nie wyklucza podjęcia przez A. B. zatrudnienia. W tym stanie rzeczy zaistniała zmiana stosunków pozwoliła na uwzględnienie powództwa w jego części od dnia 16 października 2012 r. i rozstrzygnięcie jak w pkt. 2 i 3 wyroku. W związku ze złożonym w terminie sprzeciwem pozwanego Sąd orzekł jak w pkt. 1 wyroku. Natomiast orzeczenie o rygorze natychmiastowej wykonalności zapadło w oparciu o przepis art. 333 §1 pkt. 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła zarówno strona powodowa jak i pozwana.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok w pkt 2 i 4 wskazując, iż zasądzona przez Sąd Rejonowy kwota nie jest wystarczająca na pokrycie nawet najbardziej podstawowych potrzeb powódki. Dodała, że łącznie z córką dysponują miesięcznie kwotą 1.460 zł., z czego muszą opłacić 1/3 czynszu za mieszkanie, media, prąd, gaz i wodę. Wskazała także, iż zrezygnowała z pracy na rzecz opieki nad niepełnosprawną córką i z tego tytułu otrzymuje zasiłek pielęgnacyjny w wysokości 700 zł. miesięcznie. Wskazując na powyższe wniosła o podwyższenie renty alimentacyjnej na rzecz powódki do kwoty 500 zł. miesięcznie.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części tj. w zakresie pkt 2 i 4 zarzucając mu:

- naruszenie przepisów postępowania, w szczególności art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie przez Sąd I Instancji zasady swobodnej oceny dowodów, polegający na tym, iż bez przeprowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego zostało wydane zaskarżone orzeczenie,

- naruszenie przepisów stypizowanych w treści art. 138 krio, poprzez podwyższenie od pozwanego na rzecz powódki renty alimentacyjnej, gdy z przeprowadzonego postępowania wynikało, że brak jest ku temu podstaw.

Wskazując na powyższe wniosł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa ewentualnie o jego uchylenie i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, oddalenie apelacji powódki w całości, wstrzymanie wykonalności orzeczenia, orzeczenie o kosztach postępowania oraz zasądzenie na rzecz Kancelarii kosztów postępowania z tytułu pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu według norm prawem przewidzianych wraz z podatkiem Vat w wysokości 23 %.

Na rozprawie apelacyjnej, która odbyła się dnia 8 kwietnia 2014 r. pełnomocnik powódki wniosł o oddalenie apelacji pozwanego w całości oraz zasądzenie kosztów według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustali i zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej zasługiwała na częściowe uwzględnienie, zaś apelację pozwanego uznać należało za całkowicie bezzasadną.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy z tym jednak zastrzeżeniem, iż matka powódki otrzymuje obecnie zasiłek pielęgnacyjny z tytułu rezygnacji z pracy w wysokości 800 zł. miesięcznie (dowód: oświadczenie matki powódki k.216 akt, 00:02:01 minuta nagrania protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2014 r.). Ustalenia Sądu Rejonowego należy uzupełnić jedynie o to, że średni dochód brutto pozwanego w okresie od maja 2013 r. do lipca 2013 r. wyniósł ponad 4.100 zł. (dowód: zaświadczenie o wynagrodzeniu pozwanego k. 192).

Sąd Okręgowy, opierając się na tak zgromadzonym materiale dowodowym, dokonał jednak odmiennej jego oceny w zakresie możliwości zarobkowych i majątkowych pozwanego, a także usprawiedliwionych potrzeb powódki.

Na wstępie zauważyć należy, iż zasadność roszczenia o zmianę orzeczenia określającego zakres obowiązku alimentacyjnego uzależniona jest od tego, czy po wydaniu tego orzeczenia nastąpiła zmiana stosunków, przez którą rozumie się bądź zwiększenie się albo zmniejszenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji bądź też zwiększenie się albo zmniejszenie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego. W konsekwencji,

rozstrzygnięcie o żądaniu opartym na podstawie art. 138 k. r. i o. wymaga po pierwsze porównania stanu istniejącego w dacie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego rentę alimentacyjną ze stanem istniejącym w dacie orzekania o ich obniżeniu bądź ewentualnie o ich podwyższeniu a następnie rozważenia, czy określony w orzeczeniu obowiązek alimentacyjny mieści się w granicach określonych w art. 135 § 1 k. r. i o. Gdy okaże się, że zakres obowiązku alimentacyjnego wynikającego z przepisów ustawy, na skutek zmiany stosunków, jest wyższy od wysokości obowiązku wynikającego z treści orzeczenia, żądanie podwyższenia renty alimentacyjnej należy uznać za uzasadnione.

Sąd odwoławczy podziela stanowisko Sądu I instancji, iż od dnia 27 listopada 2009 r. (dnia zawarcia ugody sądowej w sprawie (...)) do chwili obecnej nastąpiła zmiana stosunków uzasadniająca podwyższenie renty alimentacyjnej na podstawie art. 138 k. r. i o. Należy wskazać, że uzasadnione potrzeby powódki zwiększyły się od tego czasu. Stan ten był wynikiem nie tylko wzrostu cen ale przede wszystkim zmian w zakresie jej potrzeb indywidualnych takich jak zakup odzieży, środków czystości i higieny oraz leków. Powyższe zostało omówione w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia i nie wymaga powtórzenia, tym bardziej iż okoliczności te nie były przez pozwanego w żaden sposób kwestionowane.

Jednocześnie – wbrew twierdzeniom skarżącego - Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej wykładni art. 135 § 1 k. r. i o., jak również prawidłowo zastosował wymieniony przepis, biorąc pod uwagę okoliczności faktyczne sprawy. Prawidłowo przy tym ustalił, iż powódka jest osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności i wymaga stałej opieki innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Słusznie także przyjął, iż możliwości umysłowe powódki (upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym) uniemożliwiają jej podjęcie jakiegokolwiek pracy zarobkowej. Z opinii sądowno-lekarskiej z dnia 22 kwietnia 2008 r. wynika z kolei, iż całkowita niezdolność powódki do pracy ma charakter trwały, gdyż nie rokuje poprawy (dowód: opinia sądowno-lekarska k.135-140).

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności oraz fakt, że jedynym dochodem powódki jest w chwili obecnej renta socjalna w kwocie 597,23 zł. oraz zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 150 zł., nie sposób nie zgodzić się za Sądem I Instancji, iż nie jest ona obecnie w stanie utrzymać się samodzielnie. Jak to natomiast trafnie podkreślił Sąd Najwyższy (w tezie V wytycznych z 16 grudnia 1987 r.), spoczywający na rodzicach obowiązek dostarczania środków utrzymania i wychowania trwa dopóty, dopóki dziecko nie zdobędzie możliwości samodzielnego utrzymania się stosownie do swoich uzdolnień, predyspozycji, kwalifikacji zawodowych, czyli do chwili usamodzielnienia się i to niezależnie od osiągniętego wieku. Skończenie zatem przez powódkę 26 lat nie zmienia jej sytuacji prawnej w zakresie alimentów, skoro jej stan psycho-ruchowy uniemożliwia jej podjęcie jakiegokolwiek zatrudnienia. Nie można przy tym zapominać o tym, że powódka ma ukończoną zaledwie szkołę podstawową, a naukę w szkole zawodowej przerwała gdyż stan jej zdrowia nie pozwalał na jej kontynuację.

W ocenie Sądu Okręgowego nieco inaczej należy jednakże ocenić możliwości zarobkowe i sytuację majątkową pozwanego. Sąd Okręgowy podziela zawarte w treści apelacji powódki twierdzenia, że pozwany jest w stanie partycypować w kosztach utrzymania dziecka w zakresie określonym w zaskarżonym orzeczeniu. Pozwany pracuje bowiem w Przedsiębiorstwie (...) w P., gdzie zarabia średnio ponad 4.000 zł. brutto miesięcznie. Poza powódką nie ma nikogo innego na utrzymaniu. Za wynajęcie pokoju ponosi opłaty w łącznej wysokości 551 zł. Należy zatem uznać, że pozwany jako osoba czynna zawodowo, ma możliwości zarobkowe na takim poziomie, który pozwala mu łożyć alimenty w wysokości 400 zł. miesięcznie. Bez wpływu na powyższe uznanie sądu pozostaje natomiast okoliczność, że wynagrodzenie pozwanego zostało zajęte w toku postępowania egzekucyjnego.

Reasumując stwierdzić należy, iż możliwości zarobkowe pozwanego są wyższe, niż to przyjął Sąd I instancji. W tych okolicznościach zasadnym było podwyższenie świadczeń alimentacyjnych określonych przez ten sąd do kwoty 400 zł. miesięcznie. Nałożenie natomiast na pozwanego obowiązku alimentacyjnego w takim zakresie, w jakim domagała się tego powódka, doprowadziłoby do sytuacji, w której nie byłby on w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb, podczas gdy sytuacja materialna jego córki byłaby dużo lepsza, gdyż poza alimentami od ojca otrzymywałby ona na swoje utrzymanie również środki od matki. Takie uregulowanie sytuacji materialnej stron nie znajduje uzasadnienia w obowiązującym stanie prawnym gdyż jak już na wstępie wspomniano, wysokość zasądzonych alimentów nie może przekraczać możliwości zarobkowych zobowiązanego, chociażby nie wszystkie potrzeby uprawnionego zostały zaspokojone. Nie można przy tym zapominać o tym, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, jak również

obecna sytuacja na rynku pracy, przemawia za uznaniem, że pozwany jako motorniczy nie jest w stanie uzyskać bardziej intratnej pracy niż obecnie posiadaną. Ponadto, nie można zapominać o tym, że pozwany minimalizuje koszty swojego utrzymania poprzez wynajmowanie jednego tylko pokoju z kuchnią, co pociąga za sobą wydatek rzędu jedynie 500 zł. miesięcznie. Nie wykupuje również zapisywanych mu przez lekarzy specjalistów lekarstw, gdyż nie stać go na dodatkowe wydatki.

Mając na uwadze powyższe, Sąd II Instancji na podstawie art. 386 § 1 k. p. c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 i 3 w ten tylko sposób, że w miejsce kwoty 300 zł. miesięcznie zasądził kwotę 400 zł. i oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 1 wyroku). W pozostałym zakresie apelację strony powodowej oraz apelację pozwanego w całości, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Okręgowy oddalił (pkt 2 i 3 wyroku). Na podstawie § 19 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U z 2002 r. Nr 163, poz. 1348) Sąd zasądził ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na rzecz adw. K. J. - Kancelarii Adwokackiej w B. kwotę 369 zł. wraz z podatkiem Vat, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu za II instancję (punkt 4 wyroku).

Na podstawie zaś § 19 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 1 w zw. z § 2 ust. 1 i §13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U z 2002 r. Nr 163, poz. 1348) Sąd zasądził ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bydgoszczy na rzecz adw. T. U. - Kancelarii Adwokackiej w B. kwotę 1.107 zł. wraz z podatkiem Vat, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu za I i II instancję (punkt 5 wyroku).